

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НОВОРОЗДІЛЬСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ

Затверджено рішенням педагогічної ради
Голова педагогічної ради
Іван ДИДИШИН
Протокол № 1 від 30.08.2024

**КОНЦЕПЦІЯ
ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
075 МАРКЕТИНГ
ФАХОВОГО ПЕРЕДВИЩОГО РІВНЯ ОСВІТИ**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «КОМЕРЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Галузі знань : 07 «Управління та адміністрування»
Кваліфікація : Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший
бакалавр з маркетингу
спеціальність : Маркетинг

Розглянуто та схвалено
рішенням методичної ради коледжу
Голова методичної ради
 Тетяна БІЛОУС
Протокол № 1 від 30 серпня 2024р.

Концепція освітньої діяльності за спеціальністю 075 Маркетинг фахового передвищого рівня освіти

Код спеціальності: 075

Форма навчання: денна форма навчання

Термін навчання: 2 роки 10 місяців на основі базової загальної середньої освіти

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 075 Маркетинг

Освітньо-професійна програма «Комерційна діяльність»

Кваліфікація фахівця: фаховий молодший бакалавр з маркетингу

Освітньо-професійний ступінь фахівця: фаховий молодший бакалавр

Тип диплому та обсяг освітньо-професійної програми: диплом фахового молодшого бакалавра, одиничний; 120 кредитів ЄКТС

Рівень програми: НРК України – п'ятий кваліфікаційний рівень, початковий рівень (короткий цикл)

Професійні стандарти, на дотримання яких спрямовується навчання: Відповідність вимогам стандарту вищої освіти (за наявності) – наказ Міністерства освіти і науки України про затвердження стандарту фахової перед вищої освіти зі спеціальності 075 Маркетинг освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» № 703 від 22.06.2021р

Основний фокус освітньо-професійної програми та спеціалізації:

Спеціальна освіта та професійна підготовка в області маркетингу, комерційної діяльності.

Підготовка здобувачів освіти для отримання необхідних знань та практичних навичок, що безпосередньо формують фахові компетенції

Мета освітньо-професійної програми: підготовка фахівців з маркетингу, які вміють застосовувати відповідні положення і методи маркетингу для розв'язку спеціалізованих задач, та володіють професійними компетенціями щодо впровадження ефективної маркетингової діяльності підприємства

Особливості програми:

Програма орієнтується на сучасні наукові дослідження в галузі маркетингу, комерційної діяльності, враховує специфіку використання маркетингу в діяльності підприємства з метою проведення аналітичних досліджень, організації комерційної діяльності і розробки маркетингових планів, орієнтує на актуальні спеціалізації, в рамках яких здобувач освіти визначає професійну кар'єру.

Обсяг кредитів ЄКТС, необхідних для здобуття ступеня фахової передвищої освіти

Фахова передвища освіта може здобуватися на основі базової середньої освіти, повної загальної середньої освіти (профільної середньої освіти), професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти або вищої освіти.

Обсяг освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра на основі повної загальної середньої освіти (профільної середньої освіти) становить 120 кредитів ЄКТС.

На основі базової середньої освіти здобувачі фахової передвищої освіти зобов'язані одночасно виконати освітню програму профільної середньої освіти, тривалість здобуття якої становить два роки. Освітня програма профільної середньої освіти професійного спрямування, що відповідає галузі знань та/або спеціальності, інтегрується з освітньо-професійною програмою фахового молодшого бакалавра.

Мінімум 50 % обсягу освітньо-професійної програми має бути спрямовано на досягнення результатів навчання за спеціальністю, визначених Стандартом фахової передвищої освіти.

Обсяг освітньо-професійної програми фахового молодшого бакалавра на основі професійної (професійно-технічної) освіти, фахової передвищої освіти або вищої освіти визначається закладом фахової передвищої освіти з урахуванням визнання раніше здобутих результатів навчання. Обсяг такої програми становить не менше 50 % загального обсягу освітньо-професійної програми на основі профільної середньої освіти.

Перелік основних компетентностей, якими повинен володіти здобувач освіти:

<p>Інтегральна компетентність: Здатність особи розв'язувати типові спеціалізовані задачі в галузі маркетингової професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів маркетингу, і характеризується певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях</p>	
<p>Загальні компетентності:</p>	
Здатність розглядати суспільні явища у конкретних історичних умовах. Здатність критично оцінювати та адекватно ставитися до політичних подій в Україні та світі	ЗК 1
Здатність діяти з позиції соціальної відповідальності, займати активну громадську позицію. Здатність усвідомлювати роль людського потенціалу в суспільстві. Орієнтуватися у соціальних проблемах. Розуміти сучасні обставини життя в соціумі.	ЗК 2
Здатність використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел	ЗК 3
Здатність до формування ринково-орієнтованого економічного світогляду, абстрактного мислення, аналізу синтезу та встановлення взаємозв'язків між соціально-економічними явищами та процесами	ЗК 4
Здатність оцінювати правочинність управлінських рішень, застосовувати теоретичні знання у вирішенні практичних завдань.	ЗК 5
Здатність здійснювати усну і письмову комунікацію професійного спрямування державною та іноземною мовами	ЗК 6
Здатність працювати як самостійно, так і в команді та налагоджувати міжособистісну взаємодію при вирішенні професійних завдань	ЗК 7
Здатність до застосування концептуальних і базових знань з теорії і практики фінансової діяльності, бухгалтерського обліку, володіння методами збирання, статистичного оброблення та аналізу інформації стосовно соціально-економічних явищ і процесів, розуміння предметної області і професії в маркетингу.	ЗК 8
Здатність розуміти значення культури у сучасному інформаційному суспільстві. Здатність застосовувати положення і методи культурології у подальшому житті та професійній діяльності.	ЗК 9
Прагнення до збереження навколишнього середовища; здатність прогнозувати вплив технологічних процесів та виробництв на навколишнє середовище.	ЗК 10
Здатність володіти змістом економічних законів і економічних категорій, проблемами виникнення та закономірності розвитку світового господарства Розуміти процеси формування й використання всіх видів ресурсів на підприємствах різних сфер діяльності. Здатність застосовувати базові знання з економіки, організації виробництва та ефективного господарювання на рівні первинної ланки суспільного виробництва	ЗК 11
Здатність підтримувати загальний рівень фізичної активності й здоров'я для ведення активної соціальної та професійної діяльності.	ЗК 12
Здатність до адаптації, креативності, генерування ідей та дій у новій ситуації	ЗК 13

Знати правила застосування елементів вищої математики у вивченні дисциплін маркетингу. Здатність застосовувати і інтегрувати отримані знання при розв'язанні прикладних та теоретичних завдань у сфері маркетингу	ЗК 14
Здатність організувати роботу в галузі діяльності відповідно до вимог безпеки життєдіяльності	ЗК 15
Спеціальні компетентності:	
Здатність використовувати знання і вміння в галузі методів і засобів управління комерційною діяльністю для підвищення її ефективності.	СК 1
Здатність використовувати професійно-профільовані знання і практичні навички в галузі товарознавства для комерційної діяльності	СК 2
Здатність використовувати знання, уміння і навички в галузі фінансового обліку, володіти матеріалом щодо особливостей відображення в обліку операцій господарської діяльності підприємства, їх документального оформлення та відображення у звітності для подальшого аналізу діяльності підприємства та здійснення прогнозних розрахунків	СК 3
Здатність використовувати сучасні методи комунікаційної діяльності, зокрема рекламної, стимулювання продажу, роботи з громадськістю, для збільшення обсягів продажу товарів	СК 4
Здатність використовувати знання з інфраструктури товарного ринку для створення відповідних передумов успішної діяльності підприємства для просування, зберігання та продажу товарів і послуг	СК 5
Здатність використовувати професійно-профільовані знання з ринкових досліджень, методів їх проведення, аналізу результатів для подальшого їх застосування при плануванні ефективної діяльності підприємства в сфері збуту продукції, робіт, послуг	СК 6
Здатність використовувати професійно-профільовані знання з галузі підприємництва, договірних взаємовідносин і партнерських зв'язків у підприємстві для організації маркетингової діяльності підприємства	СК 7
Здатність використовувати знання з маркетингової цінової політики для визначення ціни товарів, послуг та укладання комерційних угод, договорів, контрактів	СК 8
Здатність використовувати інформаційні системи і технології для автоматизації розрахунків у комерційній діяльності	СК 9
Використовувати базові знання з правових, економічних і організаційних питань створення безпечних умов праці, захисту людини на виробництві	СК10
Набуття практичних навичок щодо обробки інформації за допомогою програмного забезпечення на ПК	СК11
Забезпечити систематизацію, удосконалення, конкретизацію теоретичних знань з організації виробництва, структури та функцій підрозділів підприємства	СК12
Здатність застосовувати набуті знання щодо створення умовного підприємства, організації комерційної служби, комерційних зв'язків, використання маркетингових комунікацій, розрахунку необхідних показників	СК13

Здатність вирішувати виробничі завдання та ситуації в ході виконання професійної діяльності, що передбачає застосування методів і положень маркетингової діяльності	СК 14
Здатність до розуміння базових знань фундаментальних наук у галузі підприємництва, управління в обсязі, необхідному для засвоєння дисциплін професійної підготовки	СК 15
Здатність до розуміння логістичних процесів на підприємстві	СК 16
Здатність використовувати знання для прийняття рішень стосовно формування асортименту товарів, управління ним, підтримання конкурентоспроможності на певному рівні, знаходження для товарів оптимальних товарних ніш, розробки стратегії упаковки, маркування, обслуговування товарів	СК 17
Здатність використовувати прийоми, способи економічного аналізу показників діяльності підприємства для провадження ефективної комерційної діяльності	СК 18
Здатність використовувати знання щодо базових категорій маркетингу, методологічних аспектів організації маркетингової діяльності та її пріоритетів у сучасних умовах	СК 19
Здатність застосовувати моделі та системи електронної комерції, організувати роботу платформ для електронної комерції, сучасних електронних платіжних систем	СК20
Здійснювати певні види робіт щодо планування зовнішнього вигляду торговельного місця, внутрішнього простору, викладки товарів	СК21
Результати навчання	
Використовувати у професійній і соціальній діяльності знання історії. Розглядати суспільні явища у конкретних історичних умовах, критично оцінювати та адекватно ставитися до політичних подій в Україні.	PH1
Використовувати набуті знання в професійній діяльності, володіти термінологією, інструментарієм та категорійним апаратом у певній системі гуманітарних та соціально-економічних знань	PH2
Демонструвати здатність ведення ділової документації українською мовою, знання основних принципів і засобів офіційного мовлення у процесі професійного спілкування.	PH3
Демонструвати вміння критично оцінювати і прогнозувати соціальні, економічні, політичні, екологічні, культурні й інші події та явища	PH4
Здійснювати вибір джерел надходження товарно-матеріальних цінностей та оптимальних постачальників; укладати комерційні угоди на постачання, купівлю-продаж; формувати замовлення на товари, забезпечувати безперебійне постачання підприємства товарно-матеріальними цінностями; організувати збут продукції, товарів; аналізувати кон'юнктуру ринку	PH5
Показувати вміння визначати основні властивості, які становлять споживчу цінність товарів, асортимент і властивості товарів, класифікацію та кодування товарів, умови і правила упаковки, маркування, транспортування, пакування продукції; володіти методологією товарної інформації; використовувати засоби та критерії ідентифікації товарів	PH6

Застосовувати раціональні методи фінансового обліку, вміти правильно відображати господарські операції на рахунках обліку, вносити записи до облікових реєстрів, сформувати навички використання фінансової звітності для контролю та аналізу господарської діяльності	PH7
Демонструвати вміння використовувати основні категорії маркетингових комунікацій для створення позитивного іміджу товару та підприємства; розробляти заходи стимулювання збуту спрямовані на споживачів, торгових посередників, власний маркетинговий персонал та стимулювати збут; стимулювати споживачів до повторних закупівель товару. Вміти визначати та використовувати найбільш ефективні засоби рекламування. Здатність приймати участь у плануванні рекламної кампанії; здійснювати вибір напрямків маркетингових комунікацій. Вміння розробляти бюджет рекламних кампаній; прогнозувати ефективність рекламного звернення; прогнозувати результати заходів з маркетингових комунікацій та їх ефективність; використовувати нові види реклами, які забезпечують ідентифікацію і просування рекламного об'єкту на внутрішньому і зовнішньому ринках.	PH8
Використовувати знання з інфраструктури товарного ринку, торгово – посередницької діяльності та критеріїв вибору маркетингових посередників, специфічних особливостей роботи посередників	PH9
Використовувати знання методичних засад дослідження ринку, алгоритмів, процесів і методів ринкових досліджень	PH10
Використовуючи джерела інформації про підприємницьку ідею, методи її пошуку та особливості підприємницької діяльності, застосовувати вміння: вибирати і комплексно оцінювати підприємницьку ідею; здійснювати державну реєстрацію підприємницької діяльності; розраховувати необхідну величину стартового підприємницького капіталу; розробляти бізнес – план малого підприємства; налагоджувати партнерські зв'язки з іншими господарюючими суб'єктами.	PH11
Застосовувати набуті знання з механізму формування цін, державного регулювання цін, методологічних питань формування цінової політики підприємства, сучасних методів ціноутворення	PH12
Демонструвати вміння застосовувати сучасні технологічні засоби для створення інформаційної бази, чіткої стислої документації з комерційної діяльності та для вирішення завдань та розв'язку задач у сфері маркетингу	PH13
На підставі технологічної документації, використовуючи чинну нормативно – правову базу з питань охорони праці, забезпечити організацію дотримання вимог безпеки праці та санітарно-гігієнічних вимог учасниками трудового процесу.	PH14
Застосовувати методи раціональної організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах на підставі використання національних стандартів, уміння використовувати облікову інформацію в управлінні	PH15
Використовувати основні поняття фінансів підприємств, набуті навички фінансових розрахунків, методів фінансового планування, оцінювання фінансового стану підприємства	PH16
Застосовувати програмне забезпечення для обробки інформації з метою підвищення ефективності планування, дослідження, аналізу, прогнозування діяльності підприємства, створення баз даних, створення презентаційного матеріалу	PH17
Забезпечити застосування належного рівня знань та підвищити професійну підготовку в сфері маркетингової діяльності	PH18

Продемонструвати знання і розуміння понять, теорій і методів, що лежать в основі підприємництва, управління, маркетингу, здійснювати пошук інформації в різних джерелах для вирішення поточних та перспективних завдань галузі, здатність відповідально ставитись до виконуваної роботи та досягати поставленої мети з дотриманням вимог професійної етики	PH19
Забезпечити належний рівень володіння навичками з ефективного управління системами логістичного забезпечення бізнесу, з керування матеріальними та супутніми потоками підприємств на основі сучасних логістичних концепцій	PH20
Забезпечити вміння застосовувати конкретні заходи щодо формування раціонального, з точки зору комерції, асортименту, спрямованого на підвищення конкурентоспроможності продукції, створення нових товарів, оптимізації асортименту, продовження життєвого циклу товарів.	PH21
Застосовувати методи економічного аналізу з метою визначення впливу факторів та виявлення резервів покращення діяльності підприємства; аналізувати виробництво продукції, забезпеченість ресурсами, вміти відобразити результати розрахунків в аналітичній записці	PH22
Продемонструвати володіння категоріями маркетингу, закономірностями, принципами маркетингової діяльності, опанування методологічного апарату організації маркетингової діяльності на підприємствах	PH23
Демонструвати вміння читати, відповідати на запитання, вести ділове анотування іноземною мовою в обсязі, необхідному для спілкування в соціально-побутовій, культурній та професійній сферах, здатність використовувати іноземну мову для забезпечення результативної професійної діяльності.	PH 24
Застосовувати здатність до ефективної комунікаційної взаємодії, здорового способу життя, засвоєння нових знань, самовдосконалення.	PH 25
Демонструвати знання і розуміння теоретичних основ та принципів провадження маркетингової діяльності	PH 26
Вміти вирішувати професійні завдання щодо застосування моделей та систем електронної комерції, сучасних електронних платіжних систем та прикладних логістичних технологій	PH 27
Використовувати отримані знання та навички з розробки та обґрунтування управлінських рішень щодо організації системи мерчендайзингу виробничих/збутових підприємств	PH 28

Орієнтовний перелік професійних кваліфікацій, які планується надавати

Фахівець здатний виконувати такі професійні роботи за ДК003:2010:

Код КП	Код ЗКПТР	Професійна назва роботи
3411	-	Дилер
3415	20001	Агент
3415	20004	Агент комерційний
3415	-	Агент торговельний
3415	-	Комівояжер
3415	-	Мерчендайзер
3419	25068	Товарознавець
3429	-	Агент рекламний
3429	-	Торговець (обслуговування бізнесу та реклами)
1226.2	22075	Завідувач складом

Академічні права випускників:

Здобуття освіти:

- за початковим рівнем (короткий цикл) вищої освіти;
- першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Набуття додаткових кваліфікацій в системі освіти дорослих, у тому числі післядипломної і післядипломної

Викладання та навчання: студентоцентроване навчання, самонавчання, проблемно-орієнтоване навчання, навчання через практику тощо. Лекційні заняття мають інтерактивний науково-пізнавальний характер. Практичні заняття проводяться з використанням різноманітних прийомів активного навчання та сучасних професійних програмних засобів. Акцент робиться на особистісному саморозвитку, груповій роботі, умінні презентувати результати роботи

Оцінювання:

Поточне опитування, тестовий контроль, презентація результатів спостереження, дослідження, практичної підготовки, захист курсових робіт, заліки, екзамени. Підсумкова атестація – кваліфікаційний іспит

Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості фахової передвищої освіти

У закладі фахової передвищої освіти повинна функціонувати система забезпечення якості освітньої діяльності та якості фахової передвищої освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти), яка передбачає здійснення таких процедур і заходів:

1) визначення та оприлюднення політики, принципів та процедур забезпечення якості фахової передвищої освіти, що інтегровані до загальної системи управління закладом фахової передвищої освіти, узгоджені з його стратегією і передбачають залучення внутрішніх та зовнішніх заінтересованих сторін;

2) визначення і послідовне дотримання процедур розроблення освітньо-професійних програм, які забезпечують відповідність їх змісту стандартам фахової передвищої освіти (професійним стандартам – за наявності), декларованим цілям, урахування позицій заінтересованих сторін, чітке визначення кваліфікацій, що присуджуються та/або присвоюються, які мають бути узгоджені з Національною рамкою кваліфікацій;

3) здійснення за участю здобувачів освіти моніторингу та періодичного перегляду освітньо-професійних програм з метою гарантування досягнення встановлених для них цілей та їх відповідності потребам здобувачів фахової передвищої освіти і суспільства, включаючи опитування здобувачів фахової передвищої освіти;

4) забезпечення дотримання вимог правової визначеності, оприлюднення та послідовного дотримання нормативних документів закладу фахової передвищої освіти, що регулюють усі стадії підготовки здобувачів фахової передвищої освіти (прийом на навчання, організація освітнього процесу, визнання результатів навчання, переведення, відрахування, атестація тощо);

5) забезпечення релевантності, надійності, прозорості та об'єктивності оцінювання, що здійснюється у рамках освітнього процесу;

6) визначення та послідовне дотримання вимог щодо компетентності педагогічних (науково-педагогічних) працівників, застосування чесних і прозорих правил прийняття на роботу та безперервного професійного розвитку персоналу;

7) забезпечення необхідного фінансування освітньої та викладацької діяльності, а також адекватних та доступних освітніх ресурсів і підтримки здобувачів фахової передвищої освіти за кожною освітньо-професійною програмою;

8) забезпечення збирання, аналізу і використання відповідної інформації для ефективного управління освітньо-професійними програмами та іншою діяльністю закладу;

9) забезпечення публічної, зрозумілої, точної, об'єктивної, своєчасної та легкодоступної інформації про діяльність закладу та всі освітньо-професійні програми, умови і процедури присвоєння ступеня фахової передвищої освіти та кваліфікацій;

10) забезпечення дотримання академічної доброчесності працівниками закладу фахової передвищої освіти та здобувачами фахової передвищої освіти, у тому числі створення і

забезпечення функціонування ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату та інших порушень академічної доброчесності, притягнення порушників до академічної відповідальності;

11) періодичне проходження процедури зовнішнього забезпечення якості фахової передвищої освіти;

12) залучення здобувачів фахової передвищої освіти та роботодавців як повноправних партнерів до процедур і заходів забезпечення якості освіти;

13) забезпечення дотримання студентоорієнтованого навчання в освітньому процесі;

14) здійснення інших процедур і заходів, визначених законодавством, установчими документами закладів фахової передвищої освіти або відповідно до них.

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості фахової передвищої освіти закладу фахової передвищої освіти (внутрішня система забезпечення якості освіти) за поданням такого закладу може оцінюватися центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості фахової передвищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості фахової передвищої освіти, що затверджуються центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки за поданням центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти.

Використані джерела

1. ERG - http://ihed.org.ua/images/pdf/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf
2. ISCED (МСКО) 2011 - <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-2011-en.pdf>
3. ISCED-F (МСКО-Г) 2013 - <http://www.uis.unesco.org/education/documents/isced-fields-of-education-training-2013.pdf>
4. Закон України «Про освіту» - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
5. Національний класифікатор України «Класифікатор професій» ДК 003: 2010 – К.: Видавництво «Соцінформ», 2010.
6. Національна рамка кваліфікацій. [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
7. Перелік галузей знань і спеціальностей - <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
8. Закон України «Про вищу освіту» в редакції від 01.01.2018 р. [Електронний ресурс] //2018-2018.- Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
9. Стандарт фахової передвищої освіти України галузь знань 07 Управління та адміністрування Спеціальність 075 Маркетинг, наказ МОНУ № 703 від 22.06.2021
10. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання/ пер. з англ. Національного експерта з реформування вищої освіти Програми Еразмус+, д-ра техн. наук, проф. Ю.М. Рашкевича. - Київ: ТОВ «Поліграф плюс», 2016. - 80 с.
11. Національна рамка кваліфікацій. [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011>
12. Національний освітній глосарій: вища освіта / 2-е вид., перероб. ідоп. / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова/ За ред. В. Г. Кременя. - К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. - 100 с.
13. Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/266-2015>
14. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В.М.Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова/ За ред. В.Г. Кременя. - К. : ДП «НВЦ «Пріоритети », 2014. - 120 с.
15. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації. За редакцією В.Г.Кременя – К.: 2014р.
16. Рашкевич Ю. М. Методичні рекомендації щодо опису освітньої програми в контексті нових стандартів вищої освіти. «Еразмус», 2018р.
17. TUNING (для ознайомлення зі спеціальними (фаховими) компетентностями та прикладами стандартів) - <http://www.unideusto.org/tuningeo/>